

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, dnia 30 lipca 2015 r.

II.517.2681.2014.ED

Pan
Borys Budka
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Dot. I.dz.DL-III-072-2/15/6

Szanowny Panie Ministrze

W nawiązaniu do korespondencji dotyczącej funkcjonowania Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym, pragnę przedstawić Panu Ministrowi zasadnicze uwagi, dotyczące nieprawidłowości w zakresie ograniczania praw osób umieszczonych w Ośrodku.

Rzecznik Praw Obywatelskich ma świadomość, że nadzór nad Krajowym Ośrodkiem Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie (zwanego dalej Ośrodkiem) sprawuje Minister Zdrowia. Niemniej jednak **w związku z tym, iż wnioskodawcą projektu ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24 ze zm., zwanej dalej ustawą) był, zgodnie z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji, Minister Sprawiedliwości, przedstawiam Panu Ministrowi zasadnicze uwagi natury konstytucyjnej dotyczące braków regulacji ustawowej.**

Zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. Tymczasem w trakcie procesu

legislacyjnego nie zdecydowano się na uchwalenie przepisów regulujących prawa i obowiązki osób umieszczonych w Krajowym Ośrodku w Gostyninie lub stanowiących podstawę do jakichkolwiek ograniczeń. Brak takiej regulacji należałoby interpretować w ten sposób, że pensjonariusze korzystają z pełni praw konstytucyjnych. Mimo to, **w toku badania skarg osób umieszczonych w Ośrodku ujawniono, że poprzez Regulamin Organizacyjny Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie i jego załączniki, dokonuje się wkroczenia w konstytucyjne prawa jednostki** (kopię ich przesyłam w załączeniu).

W korespondencji z Ministrem Zdrowia, Rzecznik Praw Obywatelskich dwukrotnie podnosiła, że nadzorowanie widzeń przez funkcjonariuszy Służby Więziennej nie ma żadnych podstaw prawnych. Niestety stanowisko to nie spotkało się ze zrozumieniem (kopie otrzymanych odpowiedzi przesyłam uprzejmie w załączeniu).

Tymczasem w krótkim rozdziale 5 ustawy, zatytułowanym „Pobyt w Ośrodku”, wskazano jedynie prawo pensjonariusza, za zgodą kierownika Ośrodka, do kontaktu z innymi osobami za pośrednictwem telefonu lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej, a także prawo do kontaktu osobistego z osobami ją odwiedzającymi. Podano także bardzo ogólne przesłanki odmowy lub cofnięcia zgody na taki kontakt. **W praktyce zaś widzenia są nadzorowane przez funkcjonariuszy Służby Więziennej i pracownika ochrony Ośrodka** (pkt. 4 Regulaminu Odwiedzin Pacjentów), mimo braku jakiegokolwiek ku temu podstawy. **W trakcie odwiedzin „wyklucza się kontakt osobisty pomiędzy osobami odwiedzającymi a odwiedzaną”** (pkt. 13 Regulaminu Odwiedzin Pacjentów), mimo wskazanego w art. 29 ust. 1 ustawy prawa do kontaktu osobistego.

Oprócz problematyki widzeń, **wewnętrzny regulamin organizacyjno-porządkowy pobytu pacjenta w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie** (załącznik nr 2 do Regulaminu Organizacyjnego) **przewiduje szereg innych ograniczeń praw pensjonariuszy**. Ze spaceru mogą oni bowiem korzystać dopiero po tygodniowym pobycie w Ośrodku (§ 6 ust. 2). Pensjonariusze mają także ograniczoną możliwość dysponowania własnymi środkami pieniężnymi. Raz w tygodniu mogą otrzymać maksymalnie 130 zł (§ 13 ust. 13), a Dyrektor Ośrodka tłumaczy tego rodzaju limit zapobieganiem możliwości skorumpowania podległych mu pracowników. W Krajowym Ośrodku nie ma też możliwości wysyłania listów poleconych (§16 ust. 5).

Powyższe przykłady ograniczeń, które podnoszą w skargach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich pensjonariusze Ośrodka lub osoby je odwiedzające, wyraźnie wskazują na

problem braku regulacji ustawowej odnoszącej się do pobytu w Ośrodku, praw i obowiązków osoby tam umieszczonej, podstaw do ograniczania jej praw konstytucyjnych.

Mimo, że wskutek nowelizacji ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. na mocy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw i dodanie do niej art. 3a, stała się ona typową ustawą epizodyczną, to faktycznie pozwala ona na bezterminowe pozbawienie człowieka wolności. Nie można zatem sankcjonować dowolności w postępowaniu z osobami przebywającymi w Ośrodku, które umieszczane są tam po odbyciu kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym, a w praktyce spotykają się z ograniczeniami znacznie szerszymi niż w jednostce penitencjarnej, wprowadzanymi bez właściwej podstawy prawnej, poprzez regulacje wewnętrzne Ośrodka.

Rzecznik Praw Obywatelskich, stojąc na straży poszanowania praw i wolności wszystkich obywateli, także nie może zaakceptować dowolnego, niezajdującego umocowania ustawowego postępowania w omawianej materii.

W związku z powyższym, uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie podjęcia inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do określenia w ustawie praw i obowiązków osób umieszczonych w Ośrodku w Gostyninie oraz ewentualnie podstaw i przesłanek ograniczenia tych praw.

Jednocześnie, uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika o stanowisku Pana Ministra w przedstawionej sprawie.

Zał. karty

Z poważaniem

Podpis na oryginale